

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

DOI: <https://doi.org/10.32689/2523-4536/64-4>
УДК 379.845:631.11

Ігнатушенко О. С.

аспірант,
Приватне акціонерне товариство
«Вищий навчальний заклад
«Міжрегіональна Академія управління персоналом»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7994-7069>

Ihnatushenko Oleksandra

Postgraduate,
Private Joint-Stock Company “Higher Educational Institution
“Interregional Academy of Personnel Management”

ТЕОРЕТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

THEORETICAL FEATURES OF THE ECONOMIC MECHANISM OF DEVELOPMENT OF INVESTMENT ACTIVITY OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

Досліджено теоретичні особливості економічного механізму та економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності аграрних підприємств. Виокремлено аспекти, які є превалюючими при визначенні науковцями категорії «економічний механізм». На основі дослідження та узагальнення масиву визначень категорій «економічний механізм» та «економічний механізм розвитку інвестиційної діяльності аграрних підприємств» розроблено авторське визначення зазначених категорій, в тому числі економічний механізм розвитку інвестиційної діяльності аграрних підприємств визначено як систему, основою якої виступають економічні інтереси різних суб'єктів в процесі пошуку та залучення коштів та інших ресурсів, з метою їх подальшого використання у виробничому процесі агропромислового підприємства задля забезпечення його ефективної діяльності загалом та кожного з процесів його функціонування, досягнення економічних, виробничих, соціальних та інших цілей, ефекту. Розглянуто функції економічного механізму та принципи його функціонування, а також розширено перелік ключових та найбільш важливих принципів функціонування економічного механізму. Виділено основні галузеві особливості функціонування аграрного виробництва, які впливають на економічний механізм аграрного підприємства, що пов'язано з особливостями прояву виробничих відносин і виражається у самому способі ведення матеріального виробництва. Розглянуто структуру економічного механізму та позиції різних науковців щодо даного питання.

Ключові слова: аграрне підприємство, економічний механізм, економічний механізм розвитку інвестиційної діяльності аграрних підприємств, інвестиційна діяльність, категорія, принцип, функція.

The theoretical features of the economic mechanism and the economic mechanism of development of investment activity of agricultural enterprises are investigated. The aspects that are predominant in the definition of the category of “economic mechanism” by scientists are highlighted. On the basis of research and generalization of the array of definitions of categories “economic mechanism” and “economic mechanism of investment activity of agricultural enterprises” the author's definition of these categories is developed, including the economic mechanism of investment activity of agricultural enterprises. projects in the process of finding and attracting funds and other resources, in order to further their use in the production process of agro-industrial enterprise to ensure its effective operation in general and each of its processes, achieving economic, industrial, social and other goals, effect. The functions of the economic mechanism and the principles of its functioning are considered, as well as the list of key and most important principles of the functioning of the economic mechanism is expanded. The main branch features of the functioning of agricultural production, which affect the economic mechanism of the agricultural enterprise, which is associated with the peculiarities of the manifestation of industrial relations and is expressed in the very way of conducting material production. The structure of the economic mechanism and the positions of various scholars on this issue are considered.

Keywords: agrarian enterprise, economic mechanism, economic mechanism of development of investment activity of agrarian enterprises, investment activity, category, principle, function.

Постановка проблеми. Практичний досвід функціонування аграрних підприємств як в світі, так і безпосередньо в Україні свідчить про відсутність об'єктивних умов, які б, по-перше, забезпечили створення класичних ідеальних умов ринкового капіталообігу у сільському господарстві, по-друге, сприяли аграрним підприємствам вести як просте так і розширене відтворення, зважаючи на особливий характер економіки сільського господарства, ресурсну специфіку і особливості інвестиційної діяльності. Ефективне ж функціонування та стабільність господарської діяльності аграрних підприємств значною залежить від оптимального використання виробничого потенціалу та раціонального ведення сільського господарства за умов наявності достатнього обсягу матеріально-технічних, фінансових та інших ресурсів; наявних механізмів, що застосовуються державою, аграрними підприємствами, їх ефективності та дієвості. Тобто саме різноманітні механізми, серед яких ключовим є господарський механізм, відіграють суттєву роль в забезпеченні ефективного функціонування підприємства.

Поняття «господарський механізм» є узагальнюючим, оскільки включає в себе економічний, ринковий, організаційний та інші механізми. На думку багатьох науковців, господарський механізм відображає принцип об'єктивної обумовленості з властивою йому великою роллю суб'єктивного фактора. Якщо на початку осмислення даного поняття господарський механізм був не лише сукупністю форм і методів планомірної організації суспільного виробництва, а й відображав взаємодію з продуктивними силами та надбудовою суспільства, то на сьогодні, в умовах переважання ринкової економіки, господарський механізм представляє собою складну та багатопланову систему, що складається з сукупності важелів та методів, які впливають на виробництво, обмін, розподіл та споживання продукції. Окрему, найважливішу частину серед цих займають економічні важелі, за допомогою яких можна визначити економічний механізм, що виступає ядром господарського механізму. У зв'язку з цим особливої значущості набуває детальне дослідження економічного механізму та його особливостей задля можливості розробки дієвого та ефективного інструментарію, який би сприяв розвитку інвестиційної діяльності аграрних підприємств.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Фундаментальні дослідження питань основ та сутностей трактування

організаційно-економічного механізму зробили такі вчені, як В. Андрійчук, Б. Пасхалер, В. Павлов, П. Саблук, А. Чухно, О. Грішнова, О. Василик, Ю. Лисенко, П. Єгоров, Г. Козаченко, Г. Льницька та інші автори. У роботах таких науковців як В. Бондарчук, Н. Демчишак, О. Жидяк, І. Жила, С. Захарін, Н. Івченко, А. Комарова, М. Крупка, М. Макаров, П. Музика, О. Савицька та багатьох інших детально розглянуто питання розвитку інвестиційних процесів на рівнях держави та галузевого виробництва, в тому числі питання залучення та використання інвестицій у сфері сільського господарства.

Водночас, на сьогодні актуальними залишаються питання підвищення ефективності діяльності аграрних підприємств, удосконалення економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності аграрних підприємств, розробка нових та удосконалення діючих інструментів інвестиційної діяльності аграрних підприємств, задля досягнення їх більшої дієвості та ефективності. Висока актуальність даного питання, а також потреба у подальшому дослідженні теоретичних проблем визначили вибір теми цієї статті.

Мета статті полягає у детальному дослідженні теоретичних особливостей економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності аграрних підприємств, його структури та принципів функціонування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основою економічного механізму виступають економічні інтереси, що реалізуються за допомогою участі у суспільному виробництві, у ході якого використовуються виробничі ресурси. Тобто, економічний механізм заснований на взаємодії продуктивних сил та виробничих відносин. Економічні ж інтереси породжують економічний процес і вони виступають внутрішньої рушійної сили, вихідного активного початку практичної дії механізму. Як зазначається Л. Абалкіним, функціонування механізму «спрямовано те що, щоб найповніше і послідовно реалізувати ці інтереси» [1], шляхом впливу на об'єкти управління за допомогою економічних методів управління.

Слід зазначити, що серед науковців, як вітчизняних, так і зарубіжних, немає єдиної думки стосовно сутності економічного механізму, що породило велику кількість різноманітних тлумачень даної категорії. З цього приводу А. Кульман в роботі «Економічні механізми» зазначав, що «...можна говорити про існування значної частини економічних механізмів. Якщо виходити з того, що механізми є системою взаємозв'язків економічних

явищ, які виникають у певних умовах під впливом початкового імпульсу, то теоретично економічних механізмів може існувати стільки, скільки існує різних імпульсів у кожній системі взаємопов'язаних явищ за заданих умов» [2, с. 16].

За результатами аналізу масиву різноманітних визначень категорії «економічний механізм» можна виділити наступні аспекти, які є превалюючими і набули більшого поширення:

- економічний механізм як елемент господарського механізму;
- економічний механізм як система або сукупність різноманітних важелів, стимулів і заходів;
- економічний механізм як спосіб взаємодії виробників та споживачів матеріальних благ;
- економічний механізм як вираз системи виробничих відносин;
- економічний механізм як один із цільових важелів підприємства;
- економічний механізм як сукупність форм зв'язків;
- економічний механізм як сукупність ресурсів економічного процесу та способів їх з'єднання;
- економічний механізм як безперервне перетворення входів та виходів у керованих умовах із використанням ресурсів, тощо.

Всі вищезазначені та інші визначення не є такими, що взаємно виключають одне одного, водночас, вони і не створюють досить чіткої картини сутності категорії. На нашу думку, економічний механізм – це система, основою якої виступають економічні інтереси різних суб'єктів, що реалізуються за допомогою участі у виробничому процесі, у ході якого використовуються різноманітні ресурси, регулятори, важелі, інструменти та процеси управління та впливу задля забезпечення ефективної діяльності та досягнення певних цілей.

З усього переліку принципів функціонування економічного механізму основними, на думку О. Пісковець виступають:

- принцип цільової сумісності та зосередженості виробничо-господарської діяльності, що передбачає створення цілеспрямованої системи управління;
- принцип безперервності і надійності, що має відображення у створенні таких організаційно-господарських та технічних умов, за яких досягається стійкість і безперервність заданого режиму виробничого процесу;
- принцип плановірності, пропорційності та динамізму, який означає, що система виробничого процесу має бути націлена на

вирішення не тільки поточних, а й довгострокових завдань розвитку підприємства;

- демократичний принцип розподілу функцій господарювання, що ґрунтується на методах і правилах суспільного поділу праці;

- принцип науковості та обґрунтованості методів управління – виходить з того, що методи, форми та засоби управління мають бути науково обґрунтовані та перевірені на практиці;

- принцип ефективності господарювання має зв'язок з наявністю багатоваріантних шляхів досягнення однієї й тієї самої мети [3].

Погоджуючись з даним автором щодо важливості даних принципів, на нашу думку, даний перелік є неповним. Особливо на етапі дослідження виникає потреба у розширенні переліку ключових та найбільш важливих принципів функціонування економічного механізму, до яких ми вважаємо за необхідність віднести наступні:

- принцип адекватності – передбачає відповідність економічного механізму досягнутому рівню продуктивних сил, особливостям даного етапу розвитку країни та тим цілям, які поставлені економічною політикою;

- принцип цілепокладання – передбачає наявність цільових установок формування економічного механізму;

- принцип комплексності – передбачає налагоджену взаємодію всіх елементів економічного механізму для проведення ефективної аграрної політики забезпечення ефективного функціонування;

- принцип відповідності – передбачає відповідність економічного механізму основним економічним законам;

- принцип адаптації – передбачає пристосування економічного механізму до зовнішніх умов, що змінюються;

- принцип ієрархічності – передбачає чільну роль економічного інтересу у формуванні економічного механізму;

- принцип компетентності – передбачає глибоке вивчення процесів та тенденцій економічного розвитку за допомогою кваліфікованих кадрів та необхідної інформації;

- принцип ефективності – передбачає необхідність формування економічного механізму на умовах ефективності його реалізації з використанням повного потенціалу аграрного підприємства;

- принцип функціонування – передбачає забезпечення збалансованого функціонування економічного механізму всіх рівнях управління;

- принцип досяжності – передбачає досягнення загального кінцевого результату

підприємства: максимальне задоволення потреб усіх споживачів продукції;

– принцип стимулювання – передбачає зацікавленість суб'єктів аграрного сектора у виробництві кінцевого продукту [4].

Дотримання зазначених принципів досягається за допомогою реалізації цілого ряду функцій економічного механізму, серед яких найбільша увага науковцями приділяється таким як: планування; прогнозування; координація; регулювання; контроль; аналіз; організація; реагування; забезпечення; інформування; моніторинг, тощо.

В. Векленко пропонує такі функції економічного механізму:

– більш повна реалізація економічних інтересів суспільства, сільськогосподарських товаровиробників, власників ресурсів, працівників та їх ефективне поєднання;

– підвищення економічної ефективності здійснення відтворювальних процесів;

– забезпечення безперервного та сталого процесу відтворення – розвиток виробництва сільськогосподарської продукції на інноваційній основі [5].

При детальному розгляді зазначених функцій простежується така їх особливість, що вони більш схожі на завдання, ніж на зовнішній прояв властивостей механізму.

У трактуванні М. Озерової функції економічного механізму включають:

– підтримання відповідності між рівнем розвитку продуктивних сил та системою економічних відносин;

– узгодження та реалізація економічних інтересів;

– використання економічних законів;

– досягнення цілей та завдань, що висуваються аграрною політикою держави;

– формування адекватного ринкового середовища [4].

Такий підхід до викладу ближче до відображення зовнішніх властивостей механізму, за винятком функції досягнення цілей і завдань, що висуваються аграрною політикою держави, це гасло, а не властивість економічного механізму. З методологічного погляду функції економічного механізму найбільш правильно та чітко сформульовані М. Тершиною:

– моніторинг та координація конфліктів еколого-економічних інтересів у природокористуванні, вироблення єдиних цільових орієнтирів, стратегії та тактики поведінки економічних суб'єктів;

– забезпечення ефективного перерозподілу фінансово-інвестиційних ресурсів на користь екологічно доцільних структур регіональної господарської системи;

– забезпечення та дотримання нормативно-правових, інституційних, бюджетно-податкових умов охорони навколишнього середовища та оптимального природокористування в умовах посиленої гео економічної конкуренції та глобальної нестабільності [6].

Зважаючи на системний характер економічного механізму викликають зацікавленість такі позиції щодо його структури:

– О. Козлова розглядає структуру економічного механізму як цілісну систему у вигляді двох взаємодіючих підсистем – функціональної та забезпечувальної. До функціональної підсистеми О. Козлова включає планування, стимулювання та відповідальність, соціалістичне змагання, науково-технічний прогрес, управління якістю продукції, раціональне використання ресурсів, охорону навколишнього середовища; до забезпечувальної підсистеми – фінансування [7]. Формування забезпечувальної підсистеми лише за допомогою фінансування, на нашу думку, є не повним та обмеженим;

– в уявленні В. Зотова та З. Макашевої, структура економічного механізму включає функціональну та забезпечуючу підсистеми: функціональна підсистема повинна містити всі необхідні елементи для вирішення завдань соціально-економічного розвитку, а саме: управління господарськими системами, зовнішньоекономічні зв'язки, механізм використання природних ресурсів, соціальні важелі управління. Забезпечуюча ж підсистема економічного механізму, що забезпечує, включає ті елементи, без яких не можна підтримувати нормальне функціонування об'єкта керування. Це методологічне, організаційне, інформаційне, кадрове, правове забезпечення тощо [8, с. 110];

– О. Пісковець представляє структуру економічного механізму як систему, що складається з трьох підсистем: цільової, функціональної та забезпечувальної, елементи яких взаємопов'язані та взаємодіють між собою та зовнішнім середовищем, під яким маються на увазі механізми ринкового та державного регулювання діяльності підприємств [3].

Узагальнюючи вищевикладене, необхідно підкреслити наступне:

– структура економічного механізму підпорядковується економічним законам, формується та вдосконалюється як результат усвідомлених управлінських дій та цілеспрямовано використовується в управлінських цілях;

– економічний механізм реалізує систему економічних відносин у процесі управління і є складовою частиною процесу, тому має

динамічний характер, перебуває в постійному русі та під впливом певних зовнішніх та внутрішніх сил у вигляді об'єктивно діючих економічних законів та закономірностей, від глибини пізнання яких та вміння їх використовувати залежить ступінь ефективності функціонування економічного механізму;

– економічний механізм та його структура повинні враховувати особливості конкретної предметної галузі, сфери діяльності підприємства, специфічні характеристики системи, що управляється (матеріально-технічні, нормативно-правові, науково-методичні, кадрові, фінансові, інформаційні умови її функціонування) задля забезпечення його найбільшої дієвості та ефективності.

Економічний механізм аграрного підприємства має свою специфіку, що пов'язано з особливостями прояву виробничих відносин і виражається у самому способі ведення матеріального виробництва. Серед основних галузевих особливостей аграрного виробництва є те, що:

– воно здійснюється суб'єктом господарювання у сфері сільського господарства як окремої сфери матеріального виробництва, спрямована на виробництво, переробку та реалізацію сільськогосподарської продукції, виконання сільськогосподарських робіт і надання сільськогосподарських послуг, а також пов'язана з обов'язковим використанням природних ресурсів, живих організмів тощо, які розвиваються на основі біологічних законів [9];

– головним засобом виробництва у технологічному процесі аграрного виробництва виступає земля, яка сама потребує від аграрних підприємств значної уваги задля підтримання необхідного рівня її природної родючості. Окрім того, вона не амортизується, через що не бере участь у формуванні собівартості продукції

– виробничий процес має ядро виражений циклічний (календарний) та сезонний характер, що пов'язано з розбіжністю періоду роботи та періоду виробництва. Сезонність суттєво впливає на використання ресурсного потенціалу, на організацію процесу виробництва та загалом на ефективність діяльності підприємств галузі. Значна протяжність сільськогосподарських виробництв у просторі, а також залежність виробництва від біологічних особливостей використовуваних ресурсів спричиняють зниження доходів аграрних підприємств;

– істотна залежність від погодних умов, що остаточно не дозволяють згладити ні високий рівень агротехніки, ні передові технології.

Внаслідок цього рівень доходів сільськогосподарського виробництва важко спрогнозувати достовірно;

– виробничий процес заснований на природньому процесі вирощування тварин і рослин, що визначає особливості кругообігу засобів сільськогосподарських товаровиробників: його порівняльну сповільненість, поступове наростання витрат, вивільнення засобів з кругообігу одночасно, тобто в період реалізації продукції [10];

– труднощі зі здійснення контролю та координації діяльності окремих підрозділів та етапів виробництва, не дотримання термінів виконання робіт через значну територіальну протяжність більшості сільськогосподарських підприємств, тощо.

Більшість сільськогосподарських підприємств здатні відтворювати та здійснювати необхідні зміни, виплачуючи загальну суму грошей у вигляді податкових платежів, що негативно позначається на ефективності сільськогосподарського виробництва. Нестача фінансових ресурсів створює труднощі у виробництві конкурентоспроможної продукції, обмежує можливості технічної реконструкції та модернізації всього сільськогосподарського виробництва. Тому на відміну від більшості інших галузей економіки сільське господарство найбільше має особливий характер, ресурсну специфіку і тому потребує особливого підходу до розвитку інвестиційної діяльності.

Необхідно також врахувати і фактичну недосконалість сучасного ринкового механізму сільського господарства: якщо на перших етапах в пошуках шляхів інтенсифікації виробництва й підвищення ефективності здійснювався процес інтеграції аграрного сектора з обслуговуючими, переробними й реалізуючими готову продукцію раніше самостійними галузями та сферами (безпосередньо створення агропромислового комплексу), то нині відбувається реформування організаційної структури на основі поступового витіснення вертикальних зв'язків та їх заміну на горизонтальні економічні відносини між партнерами. Але наявна монополізація переробки, обслуговування та інших супутніх галузей (тощо) надає їм можливість диктувати ціни та умови для підприємств аграрного сектору, які виступають заручниками даної ситуації [11]. Однією з актуальних проблем розвитку та функціонування підприємств аграрного сектору сьогодні залишається організація ефективного агропромислового виробництва, яка в умовах ринкової економіки неможлива без об'єднання фінансових,

матеріально-технічних і трудових ресурсів учасників виробничого процесу. Тільки розвиток та посилення інвестиційної діяльності аграрних підприємств за допомогою відповідного економічного механізму сприятиме вирішенню поточних та довгострокових цих, а також цілого ряду інших проблем у сільському господарстві.

З огляду на вищевикладене, А. Семенова визначає економічний механізм управління сільськогосподарським підприємством як послідовне застосування сукупності методів та важелів, що спрямовують діяльність суб'єктів господарювання у певному напрямі або спонукають їх до досягнення встановлених цілей за рахунок надання їм матеріальної (фінансової) винагороди чи позбавлення їх частки матеріального ресурсу в разі виконання суб'єктами управління небажаних дій [12].

М. Озерова представляє економічний механізм агропродовольчого сектора як сукупність взаємопов'язаних ресурсів економічного процесу в керованих умовах аграрної сфери, що сприяє мотивації виробничої діяльності товаровиробників та призводить до насичення вітчизняного продовольчого ринку [13, с. 29].

На думку О. Мочалова економічний механізм агропромислового комплексу – це система відносин, за допомогою якої забезпечується сукупність взаємодії державних та ринкових форм, методів та способів регулювання суспільного виробництва з метою забезпечення інноваційного розвитку галузей агропромислового комплексу та орієнтованого на вирішення глобального завдання забезпечення продовольчої безпеки населення держави [14, с. 135].

А. Алтухов і В. Кундіус стверджують, що економічний механізм розвитку агропромислового комплексу – сукупність організаційних структур, комплекс конкретних форм і методів управління, за допомогою яких реалізуються економічні закони, що діють у конкретних умовах, і забезпечується процес розширеного відтворення [15, с. 394].

Розгляд вищезазначених та цілого ряду інших визначень категорії «економічний механізм аграрного підприємства» дозволяє стверджувати, що в них переважний акцент здійснюється на сукупність методів, ресурсів, заходів впливу, тощо. Тобто, стандартним є підхід, де він розглядається як сукупність форм та методів господарювання і містить, насамперед, такі елементи:

- систему планів аграрного підприємства,
- господарський розрахунок,
- економічні важелі та стимули аграрного підприємства,

– організацію виробництва та управління аграрним підприємством.

На нашу думку, економічний механізм розвитку інвестиційної діяльності аграрних підприємств – це система, основою якої виступають економічні інтереси різних суб'єктів в процесі пошуку та залучення коштів та інших ресурсів, з метою їх подальшого використання у виробничому процесі агропромислового підприємства задля забезпечення його ефективної діяльності загалом та кожного з процесів його функціонування, досягнення економічних, виробничих, соціальних та інших цілей, ефекту.

Аграрне підприємство внаслідок об'єктивної причини виникнення деяких ризиків має більше ринкових можливостей щодо адаптації до цих умов, а зазначені можливості можуть бути підсилені дієвим економічним механізмом, ефективною інвестиційною діяльністю. Це пов'язано з дією економічних законів – продовольство характеризується низькою еластичністю попиту, оскільки є товаром першої необхідності. Тому, виробництво цих товарів не схильне до істотних змін, незважаючи на падіння доходів населення або збільшення споживчих цін. Таким чином, активізація та вдосконалення економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності дадуть змогу, по-перше, забезпечити сталий розвиток агропромислового комплексу, збільшення продуктивності та прибутковості галузей та розвиток переваг національної конкуренції вітчизняного продукту на ринку; по-друге, розширити їх основні фонди, сприятиме розвитку сільськогосподарського виробництва на основі інноваційних і стратегічних планів та проектів з урахуванням об'єктів розвитку сільського господарства [16].

Висновки. У даній статті набули розвитку теоретичні положення особливостей функціонування економічного механізму розвитку інвестиційної діяльності аграрних підприємств, виокремлено аспекти, які є превалюючими при визначенні науковцями категорії «економічний механізм», запропоновано авторське визначення дефініцій «економічний механізм» та «економічний механізм розвитку інвестиційної діяльності аграрних підприємств», виділено принципи функціонування економічного механізму та основні галузеві особливості аграрного виробництва. Здійснене дослідження та отримані результати можуть бути основою розробки дієвого та ефективного інструментарію, який би сприяв розвитку інвестиційної діяльності аграрних підприємств.

Список використаних джерел:

1. Абалкин Л.И. Хозяйственный механизм развитого социалистического общества. Москва : Мысль, 1973. 263 с.
2. Кульман А. Экономические механизмы: Пер. с. фр. / Общ. ред. Н.И. Хрустальной. Москва : Издательская группа «Прогресс», «Универс», 1993. 192 с.
3. Пісковець О.В. Теоретичні аспекти формування економічного механізму ефективної діяльності підприємства. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2017. № 3 (21). С. 95–101.
4. Озерова М.Г., Мазлоев В.З. Формирование теории экономического механизма. *Агропродовольственная политика России*. 2016. № 12. С. 19–23.
5. Векленко В.И., Петренко Н.Н. Прогнозирование инновационного развития Курской области. *Вестник Курской государственной сельскохозяйственной академии*. 2013. № 6. С. 2–4.
6. Терешина М.В. Формирование инвестиционной привлекательности региона с учетом экологических факторов : монография. Краснодар : Кубанский гос. ун-т., 2008. 329 с.
7. Козлова О.В. Теория управления социалистическим производством: учебник для студентов экономических специальностей. Москва : Экономика, 1979. 368 с.
8. Зотов В.Б., Макашева З.М. Муниципальное управление. Москва : ЮНИТИ-ДАНА, 2004. 279 с.
9. Курман Т.В. Щодо поняття та ознак сільськогосподарського виробництва як аграрно-правової категорії. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2018. Випуск 1. Том 1. С. 133–137.
10. Шубравська О.В. Розвиток аграрного господарювання України на засадах економічної сталості. *Економіка і прогнозування*. 2014. № 2. С. 62–73.
11. Аграрний сектор економіки України (стан і перспективи розвитку) / М.В. Присяжнюк, М.В. Зубець, П.Т. Саблук та ін. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2011. 1008 с.
12. Семенова А.Ю. Економічний механізм управління сільськогосподарським підприємством: теоретико-методологічний аспект. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. 2012. № 3. С. 186–190.
13. Озерова М.Г. Концептуальные основы экономического механизма агропродовольственного сектора. *Вестник КрасГАУ*. 2013. № 7. С. 25–30.
14. Мочалов А.П. Экономический механизм АПК. *Вестник Ульяновской государственной сельскохозяйственной академии*. 2011. № 3(15). С. 130–135.
15. Алтухов А.И., Кундиус В.И. Российский АПК: современное состояние и механизмы развития : монография. М. ФГУП «ВО Минсельхоза России»; Барнаул : Изд-во АГАУ, 2006. 723 с.
16. Карамнова Н.В., Белоусов В.М. Современное состояние и перспективы развития аграрного сектора экономики региона. *Экономика и управление народным хозяйством*. 2019. № 3. С. 113–120.

References:

1. Abalkin, L.I. (1973) *Khoziaistvennyi mekhanizm razvytoho sotsyalisticheskogo obshchestva* [The economic mechanism of a developed socialist society]. Moskva: Misl. 263 p.
2. Kuhlman, A. (1993) *Ekonomycheskye mekhanizmy* [Economic mechanisms]. Moskva: Yzdatelskaia gruppа “Prohress”, “Unyvers”. 192 p.
3. Piskovets, O.V. (2017) *Teoretichni aspekty formuvannia ekonomichnoho mekhanizmu efektyvnoi diialnosti pidpriemstva* [Theoretical aspects of the formation of an economic mechanism for effective business activity]. *Ekonomika. Menedzhment. Biznes*, vol. 3 (21), pp. 95–101.
4. Ozerova, M.G., Mazloev, V.Z. (2016) *Formyrovanye teoryy ekonomycheskogo mekhanizma* [Formation of the theory of the economic mechanism]. *Ahroprodovolstvennaia polytyka Rossyy*, vol. 12, pp. 19–23.
5. Veklenko, V.I., Petrenko, N.N. (2013) *Prohnozyrovanye ynnovatsyonnoho razvytyia Kurskoi oblasti* [Forecasting the innovative development of the Kursk region]. *Vestnyk Kurskoi hosudarstvennoi selskokhoziaistvennoi akademyy*, vol. 6, pp. 2–4.
6. Tereshina, M.V. (2008) *Formyrovanye ynvestytsyonnoi pryvlekatelnosti rehyona s uchetom ekolohycheskykh faktorov: monohrafiya* [Formation of investment attractiveness of the region taking into account environmental factors: monograph]. Krasnodar: Kuban state. un-t. 329 p.
7. Kozlova, O.V. (1979) *Teoryia upravleniya sotsyalistycheskym proyzvodstvom: uchebnyk dlia studentov ekonomycheskykh spetsyalnostei* [The theory of management of socialist production: a textbook for students of economic specialties]. Moskva: Economics. 368 p.
8. Zotov, V.B., Makasheva, Z.M. (2004) *Munyysypalnoe upravlenye* [Municipal government]. Moskva: UNITI-DANA. 279 p.
9. Kurman, T.V. (2018) *Shchodo poniattia ta oznak silskohospodarskoho vyrobnytstva yak ahrarno-pravovoi katehorii* [It should be understood that this is a sign of a strong agricultural development as an agrarian-legal category]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnogo universytetu*, Issue 1, vol. 1, pp. 133–137.
10. Shubravskaya, O.V. (2014) *Rozvytok ahrarnoho hospodariuvannia Ukrainy na zasadakh ekonomichnoi stalosti* [The development of the agrarian state of Ukraine on the ambush of the economic situation]. *Ekonomika i prohnozuvannia*., vol. 2, pp. 62–73.
11. Prisyazhnyuk, M.V., Zubets, M.V., Sabluk, P.T. (2011) *Ahrarnyi sektor ekonomiky Ukrainy (stan i perspektyvy rozvytku)* [Agrarian sector of the economy of Ukraine (state and prospects for development)]. Kyiv: NNTs “IAE”. 1008 p.

12. Semenova, A.Yu. (2012) Ekonomichniy mekhanizm upravlinnia silskohospodarskym pidpriemstvom: teoretyko-metodolohichniy aspekt [The economic mechanism of managing the agricultural enterprise: theoretical and methodological aspect]. *Visnyk Poltavskoi derzhavnoi ahrarnoi akademii*, vol. 3, pp. 186–190.
13. Ozerova, M.G. (2013) Kontseptualnie osnovi ekonomycheskoho mekhanyzma ahroprodovolstvennoho sektora [Conceptual foundations of the economic mechanism of the agri-food sector]. *Vestnyk KrasHAU*, vol. 7, pp. 25–30.
14. Mochalov, A.P. (2011) Ekonomycheskyi mekhanyzm APK [The economic mechanism of the agro-industrial complex]. *Vestnyk Ulianovskoi hosudarstvennoi selskokhoziaistvennoi akademyy*, vol. 3 (15), pp. 130–135.
15. Altukhov, A.I., Kundius, V.I. (2006) Rossyiskiy APK: sovremennoe sostoianye y mekhanyzmy razvytyia: monohrafiya [Russian agro-industrial complex: current state and mechanisms of development: monograph]. M. FHUP “VO Mynselkhoza Rossyy”; Barnaul: Yzd-vo ANAU. 723 p.
16. Karamnova, N.V., Belousov, V.M. (2019) Sovremennoe sostoianye y perspektivy razvytyia ahrarnoho sektora ekonomyky rehyona [The current state and prospects for the development of the agricultural sector of the region's economy]. *Ekonomyka y upravlenye narodnim khoziaistvom*, vol. 3, pp. 113–120.